

BILTEN

JANUAR

2010.god.

SETVA LUCERKE

Uspešno zasnivanje lucerišta, u velikom procentu zavisi od kvaliteta setve, od vremena, načina i dubine setve.

Seme lucerke koje ide u promet, prema Pravilniku o kvalitetu

semena poljoprivrednog bilja, treba da ima čistoću od najmanje 95%, sa najviše 2% semena drugih vrsta i 0,5 % semena korova, ni jedno seme viline kosice, da ima visoku energiju klijanja a najniža granica ukupne klijavosti treba da bude 70%.

Vreme setve –Lucerka se seje u prolećnom i letnje-jesenjem roku. Optimalni prolećni rok setve je druga polovina marta ili prva polovina aprila. Rana setva može da bude veliki problem ukoliko dođe do pojave poznih mrazeva, a kasna setva usled pojave sušnog perioda, što se nepovoljno odražava na nicanje i razvoj lucerke. Setva lucerke u letnje-jesenjem roku preporučuje se od 15.-30. avgusta. Ovaj rok je optimalan u godinama sa dovoljno vlage krajem leta, a nepovoljan u sušnim godinama i uslovima slabe pripreme zemljišta za setvu.

U poslednje vreme se lucerka sve češće seje u proleće.

Način setve - Međuredni razmak za setvu lucerke je od 12,5cm ili 25,0 cm.

Za proizvodnju sena, lucerka se seje u uže redove i u godinama sa više atmosferskog taloga, a veći razmak (25 cm) je povoljniji u sušnim godinama.

Dubina setve- optimalna dubina setve je od 0,5-3,0 cm, zavisno od tipa zemljišta. Na srednje teškim zemljištima lucerku treba sejati na 1-2 cm, na teškim 0,5-1 cm, dok na lakim zemljištima dubinu setve treba povećati na 2-3 cm.

Ukoliko se seme poseje na jednaku dubinu, postiže se ujednačeno nicanje, što olakšava negu lucerke u zasnivanju.

Optimalna količina semena za setvu je 12-15 kg/ha, ako raspoložemo kvalitetnim semenom, ako je zemljište dobro pripremljeno, a sejalice mogu pravilno da rasporede predviđenu količinu semena na međuredni razmak od 12,5-25,0 cm. Ova količina semena obezbeđuje 250 biljaka po m², što predstavlja optimalan broj biljaka u agroekološkim uslovima Srbije.

Neposredno posle setve obavezno se preporučuje valjanje, kao jedna od važnih mera nege u zasnivanju lucerišta.

GAJENJE LEŠNIKA

(Corylus sp.)

Leska predstavlja vrlo značajnu vrstu jezgrastog voća čiji su plodovi vrlo cenjeni na domaćem i svetskom tržištu. Jezgra lešnika u hemijskom pogledu predstavlja izvor velikog broja korisnih jedinjenja kao što su ulja, belančevine, ugljeni hidrati, mineralne materije i vitamini. Životni vek leske je od 70-100 godina, počinje da rađa u 3-4 godini, period pune rodosti počinje sa 7-8 godina. U punom rodu jedno stablo daje 8-12kg. ploda. Zavisno od uzgojnog oblika, formiranja krune, gustine sadnje, vremena starosti i drugih agrotehničkih činilaca lešnik donosi rod od 2,2 tone ploda, pa do 3,6 tona/ha.

Agroekološki uslovi gajenja lešnika

Voda lešnik zahteva u toku godine kako dovoljno vode u zemljištu, tako i relativne vlage u vazduhu posebno u fazi intenzivnog porasta letorasta i plodova – maj i jun.

Svetlost za dobru rodost je potrebna i dobra osvetljenost- reproduktivni organi su po periferiji krune.

Vetar je veoma poželjan u fazi cvetanja zbog prenošenja polena, odnosno zbog oplođenja cvetova.

Zemljište je jedan od osnovnih činilaca za uspešnu proizvodnju. Iako nije veliki probirač zemljišta za lesku su najpogodnija rastresita, propustljiva i plodna zemljišta. Zemljišta sa visokim nivoom podzemne vode, kao i ona na kojima se dugo zadržava površinska voda nisu pogodna za gajenje leske. Prema reakciji zemljišta (pH vrednosti) lešnik je tolerantan, jer dobro uspeva na zemljištu pri vrednosti pH od 5 do 8.

Podizanje zasada

Priprema zemljišta za sadenje obuhvata krčenje drvenastih biljaka i vađenje žila i svih drvenastih ostataka ukoliko ih je bilo na zemljištu radi smanjenja opasnosti izazivača truležnice žila u novom zasadu. Korenov sistem lešnika razvija se više površinski, te nije nužno duboko rigolovanje. Sasvim je dovoljno ako se ono izvedena 50 cm. dubine.

Đubrenje predstavlja osnovnu agrotehničku meru koja ima za cilj povećanje prinosa i poboljšanje kvaliteta plodova. Leska je voćka koja za svoje uspevanje zahteva dosta fosfora i kalijuma. Neposredno pre oranja po površini se rasture đubriva i to najbolje složena i kompleksna.

Sadnja Pošto leska rano počinje sa vegetacijom (ima kratak period mirovanja), bolje je sadnju obaviti u jesen nego u proleće. Pre sadnje žile treba oštirim makazama skratiti na 20-25cm pa ih onda potopiti u kašastu masu napravljenu od ilovače, goveđe baljege i vode. Sadnice ne treba saditi dublje nego što su bile u rastilu.

Razmak sadnje zavisi od bujnosti sorte, osobine stabla (žbun ili stablašica), uzgojnog oblika i plodnosti zemljišta. Stablašice se gaje na manjem rastojanju (prosečno 4 x 3m), u vidu žbuna bujne sorte se sade na rastojanju 5 x 5 metara, srednje bujne sorte 5 x 4 metara i slabo bujne 4 x 4 metara.

Izbor sorti lešnika Treba odabrati one sadnice koje su proizvedene kalemljenjem ili nekim od vegetativnih načina. Sadnice treba da budu zdrave, sa dobro razvijenim korenom i odgovarajuće sorte. Bolje su one sadnice koje imaju dobro razvijen koren te se u tom slučaju preporučuju sadnice proizvedene kalemljenjem na mečjoj lesci. Prilikom izbora sorti mora se voditi računa da u zasadu budu najmanje zastupljene dve sorte koje se međusobno oprašuju u suprotnom prinosa neće biti.

Istarski dugi- najrasprostranjenija je sorta leske u našoj zemlji. Sazreva srednje rano –krajem avgusta. Žbun je srednje bujan. Dobri oprašivači za nju su Halski Džin i rimski lešnik. Vrlo je rodna sorta. Plod je krupan (oko 3 gr.) ,ovalno eliptičnog oblika.

Tonda Gentile Romana-Potiče iz Italije. Sazreva srednje kasno krajem avgusta ili početkom septembra. Žbun je srednje bujan.Vrlo je rodna sorta,plod je srednje krupan (2,5-3 gr.) okruglastog oblika. Ima visok randman (oko 45%).

Halski Džin- Stara Nemačka sorta. Sazreva kasno u prvoj polovini septembra. Žbun je bujan. Osrednje je rodnosti.Plod je vrlo krupan (oko3,5 gr.) , okruglasto kupastog oblika a pri osnovi širok. Radman je dosta nizak (38-40%). Pretežno se koristi za stonu potrošnju .Spada u prateće sorte. Dobar je oprašivač za sortu istarski dugi.

Rimski –Sazreva srednje kasno, sredinom septembra.Žbun je srednje bujan.Stvara mnogo izdanaka. Rađa dobro. Plod je krupan (3gr.) kolačast. Radman jezgra je visok (44-45%). Jezgra su srednje krupna. Odličan je oprašivač za sortu Istarski dugi. Zbog kvaliteta jezgta tražena je u industriji.

Lambert beli- Sazreva srednje kasno –krajem avgusta ili početkom septembra. Žbun je srednje bujan. Formira dosta izdanaka .Dobre je rodnosti. Plod je srednje krupan (oko 2,5 gr.) izduženo jajastog oblika. Randman je visok (oko 50%). Jezgra je srednje krupna ,slatka i vrlo ukusna. Pretežno se koristi za stonu potrošnju.

Rezidba leske leska rađa na jednogodišnjim grančicama. Cilj rezidbe je da se svake godine dobije što veći broj jednogodišnjih grana dužine od 35-40 cm. i da se dobije što bolja osvetljenost grna. Rezidba se kod grma izvodi na taj način što se ne dozvoljava razvoj velikog broja izbojaka, već se ostavlja manji broj (10-12),koji se obnavljaju. Kad s lešnik gaji kao stablašica, rezidba se sastoji u proređivanju grana, a ne u njihovom skraćivanju. Skraćivanje jednogodišnjih grančica može biti štetno zato što se cvetni pupoljci nalaze na vršnom delu grančica.

Lešnik napada mali broj bolesti i štetočina . Često su dovoljna samo tri prskanja pa da se lešnik uspešno zaštiti od bolesti i štetočina.

dipl.ing. Sneška Novković

TEHNOLOGIJA PROIZVODNJE LANA

Stočarstvo je još uvek dominantna proizvodnja na seoskim gazdinstvima u Šumadijskom okrugu . Jedan od važnijih momenata u stočarskoj proizvodnji je obezbeđivanje kvalitetne i raznovrsne ishrane . Otuda proizilazi i neraskidiva povezanost stočarstva i ratarsva a sve sa ciljem da ova vrsta proizvodnje bude rentabilna tj. dohodovna .

Inicirani jako velikim interesovanjem naših poljoprivrednika za korišćenje lana u ishrani domaćih životinja , govorimo o tehnologiji gajenja ove uljane biljke .

Lan (*Linum usitatissimum* L.) je jednogodišnja zeljasta biljka . Gaji se za proizvodnju vlakana (predivni) ili semena (uljani) lan .

Zahvaljujući većem broju korisnih i važnih materija koje sadrži seme lana se višestruk koristi : u narodnoj i naučnoj medicini , u ishrani ljudi ali sve više i u animalnoj ishrani.

Pretežno se gaje sorte braon boje kojih ima više i u ponudi , ali u selekciji su stvorene i sorte žute boje semena . U zreloom lanenom semenu sadržaj proteina se kreće od 17% do 25% .

Iako najbolje uspeva na rastresitim i strukturnim zemljištima lan dobro podnosi različite tipove zemljišta . Najbolji predusevi lanu su leguminoze i okopavine .

Za jaru setvu lana obavezno je izvršiti jesenje-zimsko oranje na dubini oko 25 cm .Tada se vrši i unošenje odgovarajuće količine mineralnih đubriva . Poželjno je odabrati đubriva sa većim sadržajem fosfora , da bi se podmirile potrebe u ovom hranivu koje se kreću od 60kg do 80 kg.

U proleće treba uneti oko 60-80 kg čistog azota , a zatim izvršiti predsetvenu pripremu zemljišta .

Setva se obavlja žitnim sejalicama . Međuredno rastojanje kao i dubina setve je ista kao za strna žita . Sejalicu podesiti na količinu semena od 60-80 kg/ha .

Setva se uglavnom obavlja tokom marta meseca .Nakon setve je potrebno obaviti valjanje .

Zaštita od širokolisnih korova sprovodi se u fazi „jelkice,, preparatima koji se koriste u zaštiti ovsa . Za suzbijanje uskolisnih korova može se koristiti preparat Fokus ultra uz preporuku stručnjaka za zaštitu bilja.

Žetva uljanog lana obavlja se kada potamne i stablo i čaure , iz kojih se čuje specifičan šum zrelog zrna . Najčešće se koriste žitni kombajni , a vreme žetve u našim uslovima je tokom avgusta meseca .

Poželjan sadržaj vlage za čuvanje semena je 9%. U domaćem sortimentu izdvajamo sorte : Olin , Ljupko i Zlatko .

dipl.ing.Suzana Nešković ; Tel: 064/8435522